

Innspill til Utenriks- og forsvarskomiteen: Meld. St. 29 (2014–2015) Globalisering og handel – Muligheter og utfordringer for Norge i handelspolitikken

Bakgrunnen for etableringen av Initiativ for etisk handel (IEH) i år 2000, var at fagbevegelsen, de frivillige organisasjonene og media i stadig større grad avslørte at norske selskaper bidro til brudd på grunnleggende menneskerettigheter. Samtidig ga fler og fler bedrifter uttrykk for at de trengte praktisk hjelp til å håndtere denne, for mange, nye problemstillingen. Målet ble å lage et praktisk ressurscenter, eiet av disse ulike aktørene sammen. Bak sto en erkjennelse av at disse komplekse problemstillingene krever samarbeid mellom flere parter. IEH ble derfor startet av en arbeidsgiverorganisasjon (Virke), fagbevegelse (LO), sivil sektor (Kirkens Nødhjelp) og næringsliv (Coop Norge). Siden den gang har vi jobbet med flere hundre norske virksomheter. Se våre medlemmer [her](#). IEH og IEHs virksomheter har i 15 år jobbet for å fremme ansvarlige leverandørkjeder slik at internasjonal handel bidrar til å ivareta menneske- og arbeidstakerrettigheter, bærekraftig utvikling og forsvarlig miljøhåndtering. Derfor er IEHs hovedinnspill at:

Myndighetene, i all sin politikk, sørger for at internasjonal handel bidrar til å ivareta menneske- og arbeidstakerrettigheter, bærekraftig utvikling og forsvarlig miljøhåndtering.

Regjeringen skriver (i kapittel 2 i del 1) at de vil «arbeide for at globaliseringen støttes opp av et rettferdig og regelbasert internasjonalt samarbeid, med vekt på bærekraftig utvikling, jobbskaping og økonomisk vekst gjennom åpen handel.» IEH vil understreke at etisk leverandørkjedestyring er et viktig virkemiddel for å få til dette. Importen av varer økte med 6,3 prosent fra 2013 til 2014, og utgjorde nærmere 561 milliarder kroner i 2014. Norge importerer mest fra Sverige, Tyskland, Kina, Storbritannia og USA og det var stor oppgang i importen fra Kina. Den økte med 9,5 prosent fra 2013, og utgjorde 53 milliarder kroner. I 2014 mottok vi varer til en verdi av 101 milliarder kroner fra asiatiske land. Dette er oppgang på 10,2 prosent sammenlignet med 2013. Importen fra utviklingsland passerte 100 milliarder kroner i 2014. Det var størst økning i importen fra Thailand og Malaysia.¹

Fra de minst utviklede landene (MUL)² mottok vi varer til en verdi av 2,4 milliarder kroner i 2014. En stor andel av dette var import av klær som gikk opp med 16,3 prosent fra 2013.³ **Mange av disse landene har store utfordringer i vareproduksjonen, med store brudd på menneskerettigheter, arbeidstakerrettigheter, miljølovgivning og korrupsjon.**

Næringslivet har en stor og viktig rolle å spille i dette. FNs veiledende prinsipper for næringsliv og menneskerettigheter sier at bedrifter skal «know and show», vite og vise. De skal vite om sin risiko for rettighetsbrudd i sin leverandørkjede og de skal vise hva de gjør for å reduserer risiko. Dette skal de gjøre

¹ Utenrikshandel med varer, 2014, endelige tall. Publisert: 15. mai 2015, <http://www.ssb.no/utenriksokonomi/statistikker/muh/aar-endelige>

² Landene hvis import inn til Norge er fritatt for toll.

³ Utenrikshandel med varer, 2014, endelige tall. Publisert: 15. mai 2015, <http://www.ssb.no/utenriksokonomi/statistikker/muh/aar-endelige>

gjennom en aktsomhetsvurdering (due diligence). Vi har hjulpet bedrifter å gjøre aktsomhetsvurderinger i 15 år, og har skrevet en veileder for Utenriksdepartementet om hvordan man går fram.⁴

Bedriftene hos oss jobber for at det skal være minst mulig brudd på rettigheter i sin leverandørkjede. **Men svært mange norske bedrifter vet ikke engang hvor varene de selger er produsert.** Dette er et svært viktig del av bildet. Det er heller ikke ulovlig å selge produkter produsert med barne- eller tvangsarbeid i Norge i dag. Ofte gis det inntrykk fra politisk hold av at det er det. Og så lenge det er fritt fram for bedrifter å selge varer som er produsert med medvirkning til store brudd på menneskerettighetene, og det ikke er noen konkurransefortrinn å jobbe seriøst med etisk handel, så når vi ikke regjeringens mål om å «bruke handel som virkemiddel i utviklingspolitikken.»

IEH etterlyser **konkrete tiltak** for hvordan departementet vil dra dette feltet fremover. I boks 1.2 Næringslivets samfunnsansvar, skriver regjeringen: «Regjeringen forventer at alle norske selskaper tar samfunnsansvar, uavhengig av om de er privat eller offentlig eid, og uavhengig av om de har sin virksomhet i Norge eller andre land.» Når det gjelder hvilke virkemidler som skal tas i bruk for å få det til skrives det «Norske myndigheter vil i økende grad bidra med informasjon og veiledning til bedrifter som opererer i krevende markeder.» Det er uklart hvordan dette skal gjøres, selv om det er konkretisert noe i kapittel 10, under avsnitt 10.1 Økonomisk diplomati: «Råd og veiledning knyttet til sikkerhet, risiko, samfunnsansvar og korrupsjon trappes derfor opp» og i boks 10.1, Taktskifte for økonomisk diplomati «utenriktjenesten trapper opp arbeidet med næringslivets samfunnsansvar.» **IEH ønsker at komiteen ber regjeringen konkretisere hvordan dette skal gjøres. Vi er ofte i kontakt med utenriksdepartementet og utenriktjenesten og etterlyser mer samarbeid, sterkere kompetansebygging internt, og mer støtte til de aktørene som gjør noe på området i dag. IEH bidrar gjerne med innspill og forslag til gjennomføring basert på 15 års erfaring.**

I kapittel 10 om økonomisk diplomati og åpenhet i handelspolitikken skriver regjeringen at «Åpenhet og dialog med næringsliv, sivile samfunn og berørte interesser er derfor enda viktigere enn tidligere for å sikre at handelspolitikken reflekterer helhetlige norske interesser og er samstemt med andre politikkområder.» IEH ønsker å bidra inn i operasjonaliseringen av stortingsmeldingen, særlig med perspektivet som nevnes over.

Oslo, 22.09.2015

Per N. Bondevik
Daglig leder

Karoline Bakka Hjertø
Seniorrådgiver
Tlf 99227303

Dette innspillet er basert på sekretariatets erfaringer med fagfeltet og representerer ikke nødvendigvis synet til alle våre rundt 154 medlemsvirksomheter.

---

⁴ Veileder: Aktsomhetsvurdering med hensyn til menneskerettigheter (Human Rights Due Diligence) <http://etiskhandel.no/Artikler/10074.html>